

Oponentní posudek diplomové práce

**Restaurátorský průzkum a referenční ukázka možných variant
restaurování a rekonstrukce omítek vnějšího pláště vily Tugendhat v Brně**

**Univerzita Pardubice
Fakulta restaurování**

Autor : BcA. Josef Červinka 2010

Zadání diplomové práce

Hned úvodem považuji za vhodné zmínit, že zadání diplomové práce tohoto typu na fakultě restaurování je v našich podmínkách poněkud netradiční a stále spíše okrajové, neboť se týká povrchu moderní architektury – stavby, jež postrádá výtvarný, dekorativní rozměr. Restaurování je totiž stále převážně chápáno poněkud úžeji, než vyžadují úkoly vyvolané současnými potřebami památkové péče, muzeí a galerií. Proto se diplomové práce oblasti restaurování zabývaly, zcela přirozeně, povětšinou výtvarnými díly či výtvarnými prvky architektur. To vše ve větší či menší míře v návaznosti na dominantní předmět restaurování – umělecké dílo – artefakt. To ostatně odpovídá historickému pojetí oboru i aktuálně zákonem stanovenému vymezení této činnosti v oblasti tzv. kulturních památek – odbornému ošetření děl výtvarných umění a uměleckého řemesla (Zákon 20/87 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů).

V daném případě diplomové práce BcA. Červinky jde – extrémně řečeno – o zadání konzervační, resp. rekonstrukční povahy na hmotě běžné „stavební výroby“, konkrétně povrchové úpravě zděných konstrukcí vily Tugendhat, sestávající z omítkového pláště a nátěru prováděných původně standardním způsobem stavební firmou (= řemeslně). Jde tedy v převážně o technologicky orientovaný úkol bez výtvarné dimenze. V souvislosti s rozšiřováním zájmu oboru a vlastní vilou Tugendhat je však příznačné, že na objektu v posledních letech již proběhly v rámci průzkumů a zkoušek při restaurátorských kampaních 2 diplomové práce studentek z Hochschule für Angewandte Wissenschaft und Kunst – HAWK Hildesheim).

Změny v oblasti restaurátorské profese sledují náhradu tradičního pohledu v rámci péče o kulturní dědictví, kde dochází v období posledních desetiletích v rámci oborového diskursu k pohybu, jež rozšiřuje předmět zájmu památkové péče či galerijní/muzejní

konzervace/restaurování. Jde tedy též, jak bylo řečeno, o vyvolanou redefinici poslání restaurátorského oboru. Ten se proto též více orientuje na hodnotová či kvalitativní kritéria a opouští úzký rámec vymezený výtvarnou, resp. umělecko-řemeslnou povahou předmětu zájmu. V této souvislosti je taktéž vhodné upozornit na historický, lépe řečeno ahistorický charakter těchto pojmů (výtvarný – umělecko-řemeslný), které se objevují (v našem současném pojetí) v pregnantní podobě někdy na přelomu středověku a novověku, resp. v 19. století. V současnosti tedy nejde ani tak o více-méně umělé zařazení autora (=díla) do těchto kategorií ex post, ale jde hlavně o otázky spojené s povahou adekvátního odborného přístupu k dílu. O potřebu kvalifikovaného uchopení úkolu ze strany restaurátora v konfrontaci s jedinečnými doklady hmotné kultury. Ty jsou totiž nositeli určitých hodnot, jejichž poškození – v případě nesprávného přístupu – by bylo jednoznačně kulturní ztrátou. Tvůrčí dimenze (míněno tvůrčí vklad původce) je v takovéto situaci druhotná, jde plně o materialitu předmětu zájmu jako takovou, neboť tato je jedním ze základních prvků z nichž se konstituuje, alespoň v tradičním evropském pojetí, hodnota díla minulosti. I v případě moderních staveb je v rámci tohoto trendu hmotná stránka předmětem zájmu badatelského i zájmu ochrany kulturního dědictví, o čemž svědčí řada příkladů památkové obnovy hodnotných staveb posledních decenií 20. a v 21. století. Z našich příkladů – jedním z nejvýraznějších a do určité míry i signifikantních pro tuto změnu nazírání na dědictví architektury 20. století – je vhodné zmínit památkovou obnovu Müllerovy vily v Praze (architekt Adolf Loos, 1928-30) v letech 1998-2000. Právě materiální stránka památky – v tomto případě vily Tugendhat v Brně (od roku 2001 součást světového kulturního dědictví UNESCO) – se stala přímo tématem rozsáhlých průzkumů a studií, jež ústily mj. do vydání sborníku *Materiality* (Eds. Iveta Černá a Ivo Hammer, Brno 2008). Zde se objevují v konzistentní podobě zásadní formulace týkající se povahy hmotné stránky stavby, zároveň je plně postulována potřeba „restaurátorského“ přístupu k obnově všech původních součástí – materiálů vily.

Z tohoto pohledu má tedy zadání plně oprávnění a je v souladu nejen s aktuální profilací profese restaurátora, ale zároveň též s určením metody a cíle památkové obnovy, jíž se takto jako materiál nepřímou doplňující projekt – do určité míry – stává součástí. Zadání je zároveň naplněním do té doby absentující specifikace možností oprav (konzervace, rekonstrukce atd.) omítkového pláště stavby s cílem být vodítkem pro vlastní provádění.

Dosažené výsledky

Praktická část

BcA. Červinka nevstupoval do akce bez poměrně jasného vymezení rámce, v němž se má pohybovat. Především předchází průzkumy a zkoušky provedené v rámci kampaní vedených prof. Hammerem (HAWK Hildesheim) a dalšího doplňujícího zkoumání vedly k řadě poznatků, jež byly při diplomové práci přímo využity (kupř. informace týkající se chemických a fyzikálních vlastností omítek pláště). Důležité pro formulaci metody byly též konzultace s prof. Danzlem a Ing. Bayerem a v neposlední řadě i limity stanovené schválenou projektovou dokumentací. Většina průzkumů (zejména průzkumy zasolení a granulometrická analýza) byla od odběru vzorků po zpracování a vyhodnocení provedena přímo diplomantem, speciální průzkumy (kupř. fázový diagram cementu), včetně laboratorních, vyžadujících zvláštní technickou podporu, byly prováděny externě a s příslušnými odkazy do protokolu práce zahrnuty. Byla využita poměrně široká škála postupů (variant), jež dovoluje dostatečnou komparaci možností i pro vlastní návrh realizace památkové obnovy. Zkoušky byly provedeny pečlivě a i pro třetí osobu průkazně, zásadní situace jsou též adekvátně protokolovány.

Formální část

Předložený výstup restaurátorských prací *Restaurátorský průzkum a referenční ukázka možných variant restaurování a rekonstrukce omítek vnějšího pláště vily Tugendhat v Brně* je svým rozsahem i formou nadstandardní. Není v této souvislosti důležité, že diplomant měl k dispozici téměř nepřehledné množství pramenů – vila patří nesporně k nejprozkoumanějším památkám u nás, intenzita badatelského a dokumentačního zájmu v posledních desetiletích jistě patří v kontextu památkového fondu ČR k nejvyšším. Též zmíněný zájem o poznání hmotné stránky objektu (v návaznosti na rozsáhlé průzkumové práce), se projevil řadou publikací (či jiných výstupů), s nimiž diplomant přiměřeně pracuje. Vzhledem k rozsáhlé literatuře k dějinám stavby (z níž je použita pouze nejmladší časová vrstva) mohl též autor poměrně široce komentovat historii stavby z více pohledů, což činí z výstupu diplomové práce poměrně komplexní materiál.

Na předloženém výstupu prací je potřebné kladně hodnotit hlavně jasnou a přehlednou strukturu, kvalitní dokumentaci (fotografická, grafická příloha) a v konečném důsledku i „didaktičnost“, neboť tento materiál má být zároveň vodítkem pro realizaci prací při obnově omítek exteriéru.

Hodnocení diplomanta

BcA. Červinka prokázal svou prací především schopnost systematického a precizního postupu, které podobně (především technologicky) orientovaným zadáním přísluší. Tyto zmíněné vlastnosti se projevíly v praktické části diplomové práce i na způsobu jejich dokumentace, odrazily se též ve výstupu praktické části, jenž je na jedné straně průkazným dokladem autorových prací na stavbě (s plným využitím aktuálních možností počítačového zpracování dat vč. grafických programů apod.), zároveň však také vodítkem pro realizaci včetně všech potřebných specifikací postupů). Diplomant též prokázal schopnost analytické práce ve smyslu provádění exaktních průzkumů a schopnost dokumentace provedených prací na profesionální úrovni. Neméně podstatné je prokázání respektu k předmětu restaurování, s nímž bylo zjevně nakládáno šetrně a zodpovědně.

O schopnosti samostatné restaurátorské činnosti diplomanta nelze, vzhledem k výše uvedenému, pochybovat.

Hodnocení diplomové práce s návrhem klasifikace

Diplomovou prací BcA. Josefa Červinky doporučuji k předložení a projednání příslušné komisi Univerzity Pardubice a **navrhuji klasifikaci nejvyššího stupně, t.j. známkou 1 (A).**

V Brně 26. září 2010

PhDr. Zdeněk Vácha

PhDr. Zdeněk Vácha
náměstek pro památkovou péči
Národní památkový ústav
územní odborné pracoviště v Brně

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

☎ + 420 542 536 190
☎ + 420 602 556 816
Fax: + 420 542 536 180

✉ vacha@brno.npu.cz